

ISBN 978-83-941187-4-7

www.havran.pl, e-mail: biuro@havran.pl

ul. Rogaczewskiego 62, 84-200 Wejherowo

Remigiusz Dalecki

HAVRAN Wydawnictwo domowe

na OpenStreetMap.

© Mapy wykonano na podstawie danych zawartych

Publikacja ta chroniona jest prawami autorskimi:

Wejherowo 2017, Wydanie I.

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

© Copyright by HAVRAN Wydawnictwo domowe

HAVRAN Wydawnictwo domowe

Projekt okładki, łamanie i przygotowanie do druku:

Opracowanie graficzne, korektura, skład DTP,

Remigiusz Dalecki

Fotografie: archiwum Gminy Główny Ośrodek Kultury

Korekta: Barbara Grot

Redakcja: Małgorzata Brzuszkiewicz

www.glowczyce.pl

ul. Kościuszki 8, 76-220 Główny

Urząd Gminy w Głównym

Gmina Główny

atrakcje i wypoczynek

mapa turystyczna

Gmina Główny dzięki dogodnej lokalizacji sprzyja turystyce poznawczej. Mamy do zaoferowania w swoich granicach sieć tras turystycznych, przebiegających się ze sferą lokalnych zabytków i miejsc atrakcji. Poniżej prezentujemy kompendium szlaków turystycznych, opłatających nasz rejon. Zachęcamy do eksploracji z wykorzystaniem zaproponowanych wariantów zwiedzania:

Zostań zdobywcą szlaku!

WAŻNE! Wszelkie wskazane wartości charakteryzują odcinki zamieszczonych tras w obrębie niniejszej mapy turystycznej.

► Szlak Południowy (PM-1502-y, pieszy, żółty)

PRZEBIEG: Gardna Wielka > Smółdzino > Smółdziński Las > Łokiewice > Kluki > Izba > Gać > Żarnowska
DŁUGOŚĆ: 36 km; CZAS TRWANIA: 7h 30 min.;
POZIOM TRUDNOŚCI: trudny.

Podążając wyznaczonym szlakiem w pierwszej kolejności docieramy do **wzgórza polodowcowego Rowokół**, będącego zwieńczeniem rezerwatu o tej samej nazwie. Wysokie na 115 m n.p.m. wzniesienie udostępnia platformę widokową. Kierując się dalszym odcinkiem trasy, napotykamy miejscowość Smółdzino. Nieodłączna jest tu wizyta w **Muzeum Przyrodniczym Słowińskiego Parku Narodowego** [► str. 44]. Na zainteresowanych czekają ekspozycje tematyczne oraz gabloty ukazujące mieszkańców parku. Miłośnikom turystyki sakralnej polecamy **kościół parafialny pw. św. Trójcy**. Mury z 1632 roku skrywają m.in.: barokowy ołtarz i dzwon gdański. Idąc dalej przecinamy miejscowości Smółdziński Las i Łokiewice, by zawędrować do **skansenu w Klukach**. Zgromadzone zbiory w połączeniu z historycznym układem wsi, umożliwiają swoistą podróż w czasie. Na odwiedzających czekają zagrody użytkowe oraz część rybacka, z magazynem wypełnionym sprzętem do połowu. Jeśli wędrowka przypadnie w dniach 1-3 maja, można wziąć udział w Czarnym Weselu, będącym kulturową tradycją wspólnego kopania torfu przy akompaniamencie ludowych zespołów folklorystycznych. Dalsza nitka szlaku sąsiaduje z południowym brzegiem jeziora Łebsko. W tym obszarze trasa stanowi duże wyzwanie dla podróżujących – w okresie wczesniej wiosny oraz wzmogionych opadów, podmokły charakter tego odcinka znacząco utrudnia zwiedzanie. Dalej trasa dociera do Izby. Przemierzając szlak mogą skorzystać z oferty **miejscowej bazy turystycznej** oraz małego baru. Alternatywę

jącej kolejki wąskotorowej. Dalej dotrzemy do Wolini. Z lokalnych atrakcji należy poszukiwać **odręstaurowanego pałacu** [► str. 21] oraz **świątlicy wiejskiej** w centrum miejscowości. Kolejny odcinek trasy wiedzie przez Dargolezę. Wśród charakterystycznej zabudowy rolniczej, na najniższych podłożach czeka tematyczny **plac zabaw** z sąsiadującą świetlicą. Kontynuując zwiedzanie napotkamy koncentryczne zabudowania wsi Przebędowo, skąd dalej udajemy się do punktu rozpoczęcia trasy – Pobłocia.

► Dla odpoczynku i zdrowia – trasa rowerowa

PRZEBIEG: Pobłocia > Wolinia > Pekalin > Będzimirz > Zawada > Kokoszki > Podole Wielkie > Przebędowo > Pobłocia
DŁUGOŚĆ: 24 km; CZAS TRWANIA: 1 h 40 min.;
POZIOM TRUDNOŚCI: łatwy.

Trasa turystyczna stanowi rozwinięcie jej krótszej odpowiedniczki (14 km), poszerzając swój zasięg o pobliskie miejscowości, w celu dokładniejszej eksploracji zakątków regionu. Równocześnie oba warianty rozpoczynają się w Poblociu. Odcinek Pobłocia-Wolinia każda z tras pokonuje jednakowym przebiegiem, by w Wolini wybrać skrajne kierunki przejazdu. Dłuższa trasa wytyczona przez miejscowości Pekalin, Będzimirz, Zawada i Kokoszki pozwala wtopić się w lokalny krajobraz i odpocząć od miejskiego zgiełku, wśród terenów niezurbanizowanych. Docierając do Podola Wielkiego, natrafimy na dobrze utrzymaną **zespół pałacowo-parkowy** [► str. 14] oraz **okoliczne zabudowania historyczne**. Z pomocą mieszkańców można udać się również do pobliskiego, zapomnianego **cmientarza**. Kolejnym punktem na trasie przejazdu jest wieś Przebędowo, w której szlak ponownie spłata się z przebiegiem swojego krótszego odpowiednika. Żądnym dodatkowych wrażeń, polecamy wizytę w rezerwie Torfowisko Pobłockie, którego obszary niejako towarzyszą nam w powrocie do punktu startu.

► Szlak rowerowy R-10

PRZEBIEG: Wysoka > Gardna Mała > Gardna Wielka > Stojcino > Siecie > Smółdzino > Żelazo > Wierzhocino > Równo > Główny > Ciemino > Izba > Gać > Żarnowska
DŁUGOŚĆ: 45 km; CZAS TRWANIA: 2 h 50 min.;
POZIOM TRUDNOŚCI: średni.

w zwiedzeniu stanowi **kościół św. Józefa** [► str. 31]. Zbaczając nieco z trasy można odwiedzić **stary cmientarz ofiar I Wojny Światowej** [► str. 37] oraz **pomost widokowy na wrzosowiska** [► str. 53], zbudowany blisko 2 km od Izby w kierunku Rżuskiego Lasu (wejście bezpośrednio z jezdną). Kierując się na północny wschód gminy Główny, napotykamy meandry rzeki Łęby. Przed przekroczeniem mostu na rzecę, warto spacerować się waleń wzdłuż koryta ciek. U ujścia do jeziora Łebsko znajduje się **pomost widokowy**, prezentujący na horyzoncie zespół wydm [► str. 54] i wzgórze Rowokół. Idąc dalej trasą szlaku docieramy do miejscowości Gać, gdzie znajduje się rezerwat ornitologiczny **Gackie Legi** [► str. 51], niedostępny dla zwiedzających. Na odcinku Gać-Żarnowska szlak wytyczono w obszarze chronionym. Dlatego w dalszej podróży należy poruszać się wyłącznie wytyczonymi traktami. Mijając osadę Gać, można poznać historyczną atrakcję regionu, jaką jest zapomniany **cmientarz** [► str. 35]. Kilkaś metrów dalej, w ścisłym sąsiedztwie szlaku, znajduje się wejście **tarasu widokowego na mokradła** [► str. 53]. Zlokalizowano tam miejsce postoju. Opuścić obszar naszej gminy kierujemy się ku wsi Żarnowska (sąsiednia gmina Wiko), skąd dotrzemy do nadmorskiej Łęby – ostoi wypoczynkowej z portem rybackim i licznymi kąpieliskami.

► Szlak Doliny Łupawy (niebieski)

PRZEBIEG: Gardna Wielka > Smółdzino > Stojcino > Czarny Młyn > Żelkowie > Zgójewo > Drzezewo
DŁUGOŚĆ: 30 km; CZAS TRWANIA: 6 h;
POZIOM TRUDNOŚCI: średni.

Trasa rozpoczyna bieg od miejscowości Gardna Wielka w Gminie Smółdzino. Wieś znajduje się w miejscu dawnej słowińskiej osady rybackiej. Zachęcamy do wizyty w **kościółce pw. Nawiedzenia N.M.P.**, w którym zachowały się dawne relikty świątyni średniowiecznej. Linia szlaku prowadzi w rejon **rezerwatu Rowokół**. Można tam zaobserwować ślady wyżynnego grodziska, z okresu średniowiecza oraz towarzyszące mu cmientarzysko z ruinami kaplicy chrześcijańskiej. Dalej szlak turystyczny idzie w parze z rzeką Łupawą, wzdłuż jej przebiegu, wśród borów sosnowych. Na drodze w kierunku do Żelkowa fragment trasy spotyka się z linią dawnego nasypu kolejowego, świadczącego o połączeniu torowym Gardna Wielka-Smółdzino. Podążając Doliną Łupawy napotykamy na Żelkowie w gminie Główny. Na skraju zabudowań znajduje się ścieżka, wiodąca nad zagłębieniem

Szlak R-10 ma charakter międzynarodowy i w obszarze kraju wyznacza blisko 590 km trasy rowerowej. Symbolizuje go zielona grafika roweru z oznaczeniem R-10. Początek w Polsce przypada w Świnoujściu i biegnie wzdłuż kraju, osiągając miejscowość Gronowo na Warmii i Mazurach. W naszym regionie na oznaczenia szlaku można natknąć się już w miejscowości Wysoka, czy Gardna Mała. Stąd nitka trasy kieruje się przez Stojcino i Siecie, aż do okolic Smółdzina. R-10 spotyka się ze szlakiem św. Jakuba, by dalej zaprowadzić nas do Równa, przez Żelazo i Wierzhocino – dzieląc tym samym atrakcję z szlakiem pielgrzymkowym. Dalej trasa wiedzie w linii prostej do Główny. Bogate zaplecze turystyczne stwarza niebawem warunki do komfortowego podróżowania rowerem. Dostępność usług z wielu branż pozwala swobodnie zaplanować dalsze etapy podróży. Ciekawą alternatywę stanowi również oferta **lokalnych stajni** [► str. 86], pozwalająca choć na chwilę zmienić sposób podróżowania. Dogodnym miejscem na przerwę od roweru jest także wieś Ciemino. Zlokalizowana jest tu **świątlica wiejska** w sąsiedztwie parku. Pokonując kolejny odcinek trasy udajemy się do Izby, przcinając obszar **Rezerwatu Bagna Izbickie** [► str. 47]. Dla wędrujących dostępna jest tu rozwinięta oferta turystyczna, umożliwiająca m.in. nocleg na świeżym powietrzu. Lasy wyściełane jagodami i żurawiną, zachęcają do kontaktu z naturą. Kolejnym przystankiem na trasie jest wieś Gać. Centrum osady nie należy do okazałych, jednak bliskość **historycznego cmientarza** [► str. 35], **platformy widokowej** [► str. 53], czy zarośniętych wydm parabolicznych i obszarów chronionych, plasuje miejscowość wśród najciekawszych dostępnych destynacji. Z Gaci można udać się szlakiem R-10 do miejscowości Rąbka, położonej w odległości około 10 km. Znajduje się tam trasa wytyczona przez wydmy do morza.

► Szlak wodny na Rzecę Łupawie

PRZEBIEG: z nurtem rzeki Łupawy w okolicy miejscowości: Wiatrowo > Lipno > Drzezewo > Zgójewo > Żelkowie > Czarny Młyn > Stojcino > Smółdzino > Człuchy
DŁUGOŚĆ: 37 km; CZAS TRWANIA: preferowany 2-3 dni;
POZIOM TRUDNOŚCI: trudny.

Źródła rzeki Łupawy wywodzą się z **Parku Krajobrazowego Doliny Stup**. Jej narastający nurt można zaobserwować na nizinie nadmorskiej oraz wzniesieniach morenowych z terenów naszej

rzecznym, bezpośrednio do okazałej **elektrowni wodnej** [► str. 74]. Wzniesiona na 31 kilometrze rzeki Łupawy, stanowi jedną z najstarszych konstrukcji tego typu na Pomorzu. Jej charakterystycznym elementem jest herb, umiejscowiony na elewacji budynku. Ten odcinek trasy wytyczono wśród bujnego lasu. Można zaobserwować tu swoistą walkę rzeki z pofałdowanym terenem moreny, której przejaw stanowią doliny rynnowe. Obecne są tu liczne uskoki terenu, osiągające wysokość nawet 25 metrów. Całość wliczana jest w skład tzw. **Gór Choćmirowskich**. Kolejny etap podróży zaprowadzi nas do **elektrowni w Drzezewie**. Żelbetowy jaz zlokalizowany jest na 36 km rzeki. W skład obiektu wchodzi także budynek elektrowni oraz zaporą ziemna. W tej okolicy szlak turystyczny wykracza poza granice administracyjne gminy, kierując się dalej do Wiatrowa, Damna i Bobrownik (gmina Damnica). Kres szlaku następuje w Czarnej Dąbrówce.

► Nadmorska Trasa Turystyki Samochodowej

PRZEBIEG: wzdłuż drogi nr 213 – Żoruchowo > Żelkowie > Choćmirowko > Rumsko > Kłęczyno > Główny > Rzeszcz > Pobłocia > Cecenowo > Wiko > Charbrowo
DŁUGOŚĆ: 45 km; CZAS TRWANIA: 40 min.;
POZIOM TRUDNOŚCI: łatwy.

Trasę turystyczną dla zmotoryzowanych wyznaczono między dwoma krańcami – Słupskiem i Gdynią. W gminie Główny kierunek szlaku przypada wzdłuż drogi nr 213, odwiedzając kolejne miejscowości w centralnym fragmencie gminy. Kurs zwiedzania wyznacza wieś Żoruchowo, administracyjnie ulokowana na zachodnim krańcu gminy. Warto zawiązać do tej miejscowości z uwagi na piętny **pałac z okresu XIX wieku** [► str. 25]. Kontynuując podróż docieramy do Żelkowa. Wśród aktualnych zabudowań skrywa się **kościół filialny pw. św. Antoniego** [► str. 33], zbudowany z granitowych ciosów. Na obrzeżach miejscowości usytuowana jest nietuzinkowa atrakcja regionu – zabytkowa **elektrownia wodna** na rzece Łupawie. Podróżując wyznaczonym szlakiem mijamy miejscowości Choćmirowko, Rumsko i Kłęczyno, aby dotrzeć do największego ośrodka administracyjnego – Główny. Odwiedzający mogą skorzystać tu z szerokiej gamy usług towarzyszących turystyce samochodowej, jak noclegi, wyżywienie, czy tankowanie pojazdu. Rekomendowane jest także bogate zaplecze kulturalno-rozrywkowe. Wśród stałych atrakcji wyróżnia się **neogotycki kościół** [► str. 29] oraz **pałac** [► str. 11], zlokalizowany

gminy. Swoją drogą rzeka kończy w jeziorze Gardno, wchodzącym w skład **Słowińskiego Parku Narodowego** [► str. 44]. W nurcie rzeki osadzone są także liczne instalacje hydrotechniczne, stanowiące urozmaicenie na wodnym szlaku. **Elektrownie wodne w Drzezewie i Żelkowie** [► str. 73] (zlokalizowane w obrębie gminy) są interesującymi przystankami na rzecznej trasie. Górska charakterystyka pędu meandrującej wody, stanowi spore wyzwanie dla amatorów kajakarstwa. Liczne przenoski oraz kamieniste bystrza (przypięcia nurtu) wymuszają na uczestnikach aktywną formę rekreacji. Wysoki poziom trudności wynagradza dostęp do naturalnego otoczenia, nieskalanego ingerencji człowieka. Spływ najdogodniej planować w okresie późnej wiosny, za sprawą podwyższonego stanu wody, chroniącego jakąś przed kamienistym dnem. Spływ należy zakończyć przed ujściem do jeziora Gardno – dalsza kontynuacja wyprawy wymaga pozwolenia ze strony Służb Słowińskiego Parku Narodowego.

► Szlak wodny na Rzecę Łębie

PRZEBIEG: z nurtem rzeki Łęby w okolicy miejscowości: Żelazkowo > Kokoszki > Pekalin > Poraj > Gać
DŁUGOŚĆ: 30 km;
CZAS TRWANIA: preferowany 1-2 dni;
POZIOM TRUDNOŚCI: łatwy.

Łęba przyozdabia swoim nurtem obszary pojezierzy – Kaszubskiego i Słowińskiego. Swoją wycieczkę po okolicznych terenach kończy uchodząc do jeziora Łebsko. Rzeka w kilku odcinkach nabiera górskiej specyfiki. Nie mniej jednak w części przecinającej gminę Główny, temperament nurtu cichnie, przez co tutejszy fragment należy do najmniej wymagających w rozpiętości całego szlaku. W trakcie spływu można napotkać liczne kanały melioracyjne, połączone z głównym korytem rzeki. Kontynuując podróż naszym oczom ukazuje się most w okolicy **miejscowości Gać** [► str. 60], który jest sygnałem do zakończenia przeprawy. Dalszy spływ jest niezalecany ze względu na liczne wiry, występujące w okolicy ujścia, zagrażające życiu kajakarzy. Dodatkowo wpłynięcie kajakiem na otwarte wody jeziora Łebsko wymaga stosownego zezwolenia, z uwagi na niekorzystne warunki do uprawiania turystyki wodnej. Wysoka fala i zmienny charakter pływów uniemożliwia bezpieczną eksplorację jeziora. Jego uroki odsłania natomiast **pomost widokowy** [► str. 54].

na wzniesieniu, dominującym wśród miejscowej zabudowy. Opuścić serce gminy podążamy do Rzeszcz. Tutaj wzniesiono **pałac** w 1845 roku, obecnie zaadaptowany na świetlicę wiejską. Zwolenników historycznej zabudowy zaciekać także **szachulcowy budynek**. Droga numer 213 prowadzi jednocześnie przez miejscowość Pobłocia. Warto zorganizować tu postój, by obejrzeć **budynek Zespołu Szkół im. Juliana Tuwima** [► str. 65]. Ciekawą architektonicznie propozycję otula park z pomnikowymi okazami dębu szypułkowego. Gratką dla pasjonatów przyrody stanowi, nieoczywisty w tym regionie, drzewostan skomponowany z okazów sosny amerykańskiej, żywotnika zachodniego i ambrowca amerykańskiego. Nieodłączną ciekawostką w Poblociu jest **rezerwat Torfowisko Pobłockie** [► str. 49]. Zaobserwować można tu biotopowe gatunki roślin, charakterystyczne dla lokalnego ekosystemu. Podróż Nadmorską Trasą Turystyki Samochodowej w obrębie gminy zwieńcza wieś Cecenowo. Już z dala można dostrzec budynek **zabytkowego kościoła** [► str. 27, 28]. Budowli sakralnej towarzyszy ścieżka wiodąca na północ miejscowości, prowadząca bezpośrednio do **pałacu** [► str. 8], tuż przy drodze wojewódzkiej. Miejsce wizerzenia sugerują, iż w/w budynki łączy podziemny korytarz, skrywający pozostałości dóbr panującego ówczesnie rodu von Zitzewitz. W opozycji do czołowych atrakcji wsi, znajduje się **zapomniany cmientarz** [► str. 34], umiejscowiony po przeciwnej stronie aktualnego miejsca pochówku. Cecenowo jest popularne nie tylko wśród zwolenników turystyki aktywnej, lecz także zasłynęło wśród populacji bociana białego – gatunek tego ptaka licznie zasiedla ten teren, plasując miejscowość w czołówce ostoi, pod względem liczebności w kraju. Dalsza podróż doprowadzi nas do gminy Wiko.

► Dla odpoczynku i zdrowia – trasa rowerowa

PRZEBIEG: Pobłocia > Wolinia > Dargoleza > Przebędowo > Pobłocia
DŁUGOŚĆ: 14 km; CZAS TRWANIA: 1 h;
POZIOM TRUDNOŚCI: łatwy.

Szlak tworzy pętlę opasującą miejscowości z wschodniego obszaru gminy. Wędrowka rozpoczyna się przy boisku sportowym **Zespołu Szkół w Poblociu** [► str. 65]. Znajduje się tu wiatła dla rowerzystów. Aby urozmaicić zwiedzanie, warto zaznajomić się z ofertą lokalnego **Wiejskiego Domu Kultury**. Przemierzając szlak podążamy w kierunku Cecenowa, choć nie docieramy do obszaru osady. Na wysokości cmientarza zmieniamy kierunek, poszukując nasypu kolejowego – reliktu nieistnie-

► Szlak św. Jakuba

PRZEBIEG: Żarnowska > Gać > Izba > Skórzyno > Rówienko > Równo > Wierzhocino > Żelazo > Smółdzino > Gardna Wielka > Gardna Mała > Wysoka
DŁUGOŚĆ: 42 km; CZAS TRWANIA: 8 h 15 min.;
POZIOM TRUDNOŚCI: trudny.

Do grona tras turystycznych gminy Główny można zaliczyć również Szlak św. Jakuba. Ten trakt pielgrzymkowy prowadzi do katedry Santiago de Compostela (północno-zachodnia Hiszpania). Legenda głosi, iż jest to miejsce spoczynku św. Jakuba Pielgrzyma. Szlak nie stanowi pojedynczej trasy – uczestnicy mogą skorzystać z wielu wariantów pielgrzymkowania. Drogi św. Jakuba wytyczane są zbliżoną symboliką w całej Europie. Ich znakiem rozpoznawczym jest muszla św. Jakuba (istnieją różne wersje graficzne) oraz żółte strzałki. Odcinek szlaku, który wkracza na teren gminy stanowi część Pomorskiej Drogi św. Jakuba. Biegnie przez 1020 km. Ścisłej nas fragment tworzy Łębską Drogę św. Jakuba. W okolicy muszle św. Jakuba pojawiają się już we wsi Żarnowska. Szlak przecina zalesione tereny **Słowińskiego Parku Narodowego** [► str. 44], umożliwiając poznanie kluczowych atrakcji tego regionu, bez potrzeby zbaczania ze szlaku. Przydrożny **pomost widokowy** [► str. 53] oraz **niemiecki cmientarz** [► str. 35], stanowią ciekawą propozycję urozmaicenia pielgrzymki. Dalej przekraczamy oś miejscowości Gać i z pomocą mostu przedostajemy się na drugi brzeg rzeki Łęby. W tym punkcie warto zatrzymać się na chwilę, aby dostrzec ujście rzeki do jeziora Łebsko. W tym celu należy udać się na pobliski **punkt widokowy** [► str. 54]. Następnie oznaczenia pokierują nas do Izby. Ze względu na rozwiniętą infrastrukturę turystyczną, wieś pretenduje do zorganizowania tu dłuższego postoju. Pielgrzymując nie można przeoczyć również **kościółka św. Józefa** [► str. 31]. Dalej przebieg ścieżki wiedzie okolicami **Rezerwatu Bagna Izbickie** [► str. 47], by skierować maszerujących do wsi Skórzyno, z zabytkowym **zespołem dworakim** [► str. 17] na czele. Niedługo potem mijamy Rówienko i napotykamy na trasie wieś Równo. Niegdyś znajdował się tu okazały **pałac** [► str. 16]. Dziś natomiast odwiedzających wita **zabudowania folwarczne**. W obrębie trasy należy odwiedzić **miejsce pochówku** [► str. 68], zlokalizowane tuż przy drodze na północ od miejscowości. Ciąg dalszy pielgrzymki odbywa się już poza granicami gminy. Szlak prowadzi przez liczne miejscowości z ciekawymi zabytkami (również sakralnymi), by ostatecznie doprowadzić nas do hiszpańskiej Galicji.

- Izbica miejscowość
- tereny zielone
- zbiornik wodny, rzeka
- linia kolejowa
- droga wojewódzka
- droga publiczna
- droga inna
- droga leśna, gruntowa
- granica gminy
- obszary chronione
- 3 20 obiekty opisane w przewodniku
- 23 6
- miejsca użyteczności publicznej
- szlaki turystyczne

Gmina Głowczyce

Legenda

skala mapy
gminy 1:75 000

PÓŁNOC

ZACHÓD

WSCHÓD

POŁUDNIE